

ZELFSTANDIG OPTREDEN IN DE POLITIEK?

V.

We kwamen tot de vraag: welke plaats neemt de „kerk“ in, wanneer we op eenig levensgebied, waarop principieel arbeid gevraagd wordt, onze positie hebben te bepalen?

Staat ze „voórop“? Komt ze „achteraan“? Is zij de ruimte voor of van het „gulden midden“?

Mijn antwoord is, dat we met al die ruimtelijk-geografische beelden geen stap vorderen. Het „terrein“, waarop God ons aan het werk gezet heeft, en dat zoo groot is als deze wereld, is niet in streng afgegrensd sectoren ingedeeld. Noch voor Zijn oog, noch voor het onze. Alle dusgenaamde „kringen“ grijpen op elkander in; het zijn geen kringen, doch vereenigingen, partijen, groepen, naties, staten, gezinnen, werkge-meenschappen. In die alle worden bepaalde „ordinan-ties“ van den Schepper openbaar als werkzaam, en wordt daartegen ook gezondigd. Maar de leden van die onderscheiden kringen behoren zelf ieder oogen-blik aan veel meer dan één van die alle toe (men is tegelijk lid van een gezin, onderdaan van een rijk, burger van een staat, lid van een vereeniging, etc.). Ook grijpen ze voortdurend op elkander in, ook waar het betreft verbanden, waar ze zelf niet toe behoren. Zoo grijpt het gezinsleven op dat der kerk in; valt de kerk — om maar iets te noemen — onder politie-bepalingen van den staat; en de staat onder de gees-telijke macht van de kerk, en zoo voort. Wie hier van een ruimtelijke voorstelling (voorop, achteraan staan) zich bedient, om de „kringen“ of „terreinen“ uit-elkaar-te-houden, nu ja, die werkt met begrippen, niet met levende grootheden.

Daarom is de vraag: moet de kerk nu altijd den baas spelen? ook zoo..... imaginair. En daarom geldt hetzelfde van iemand, die de kerk op haar bescheiden plekje terug wil dringen, zeggende: de partij gaat mij boven alles, en de kerk heeft hier niets te zeggen. Het is maar de vraag, wat men verstaat onder „kerk“, „partij“, en „gaan boven“.

Ik kan me voorstellen, dat een soldaat, die gemobi-liseerd is, en gewillig in den krijg gaat, constateert: mijn gezin gaat mij niet boven al het andere; ik zet het vaderland nu „voórop“, het gezin komt ditmaal „achteraan“. Hij bedoelt dan: de vreugde van het ge-zinsleven, en de directe omgang met zijn leden, ik

laat ze tijdelijk me ontglippen, gehoorzaam aan de bevelen van de overheid. Maar INDIEN die overheid nu eens een oorlog voeren moet, om (ook) het gezin te redden tegen revolutionairen, als van den totali-tairen staat? Wel, dan kan men rustig zeggen: die soldaat, die vrouw en kind verlaat, om ze te verdedi-gen tegen de machten, die het gezinsleven met den ondergang bedreigen, die plaatst het gezin zeker niet achteraan. Hij vecht ervoor; beter dan de man die van de huiselijkheid een cultuur maakt, en dus de pantoffels aantrekt en achter de kachel kruipt. In de contacten, ook de directe aandacht, komt in zoo'n mobilisatieperiode het gezin „achteraan“; maar in de taale worsteling, de indirecte aandacht, staat het mede „voórop“.

De vergelijking is willekeurig gekozen, en men kan er honderd andere naast stellen. Maar wie begrijpt nu niet, wat ik bedoel? Het is dit: iemand die de kerk „den baas laat spelen“ over een levens- of werk-ge-meenschap, waar de kerk als instituut geen woord-van-gezag te spreken heeft, die moet zich niet ver-beelden, dat hij haar „voórop“ zet; en de ander, die het hem zoo kwalijk neemt, moet niet daarvan (van het: kerk voorop-plaatsen) hem beschuldigen. De man heeft de kerk heelemaal niet vooropgeplaatst; hij heeft van haar geen steek begrepen. Maar pre-cies hetzelfde geldt van hem, die in elke niet-directe-kerkelijke ge-meenschap al bij voorbaat staat te roepen: kom me HIER niet met de kerk aan boord. Want het zou wel eens kunnen zijn, dat de kerk iets aan hem had te zeg-gen, dat hij in zijn niet-kerkelijk verband hard noo-dig had, om daar weer de rechte plaats te vinden, en te wijzen. Bij voorbeeld: de GELOFSBELIJDENIS. Of de kerkelijke uitspraken omtrent het leven-in-ge-hoorzaamheid.

En op dit punt liggen droeve dingen op hun kro-niekschrijver te wachten.

Ik noem maar eens de kwestie van de BELIJDENIS. Zeker, die is door de KERK opgesteld. Maar al haar leden hebben ze aanvaard bij hun geloofs-belijdenis. Alleen voor kerkelijk gebruik? Welnee; ze was een aanvaarding van geloofsinhouden, d.w.z. van aan-genomen openbaringsinhouden, die heel het leven raken. De professoren van een gereformeerde universiteit hebben, jaren voordat ze professor wer-

den, openlijk verklaard: wat hier staat geloof ik met het hart en belijd ik met den mond. Wat ik ook wor-den mag (in welk ambt of beroep ook ik ooit zal ar-beiden), hiervan zal ik in ALLES uitgaan. Van den vrijgestelde in den vakbond geldt hetzelfde. Van het dienstmeisje, den politicus, de sociale werker, kort-om, van iedereen geldt het. Op die conditie heeft de kerk hen toegelaten tot het avondmaal, d.w.z. tot den maaltijd der geloofssterking, waarin zij voor en met die leden bad en bidt om meerdere trouw in de bediening van dat ambt en dat beroep (de heiligma-king).

Als nu een professor, een vakvereenigingsleider, een partij, in leer of werk, die belijdenis met voeten treedt, en dat in het openbaar doet, moeten de leden van de kerk dan maar zwijgen in alle gevallen, waarin de „kring“, waarin men den misslag beging, geen kerke-lijke is? En moeten zij tot dit zwijgen worden ver-maand, met het argument: wees organisato-risch? Zooals inzender uit ons nummer van 3 Mei het uitdrukte: „leden van de partij hebben krachtens hun lidmaatschap te handelen; en als er in de partij iets niet goed gaat, dan moet ge het zeggen ter plaat-se waar het hoort“?

Ik antwoord — op die vraag over dat zwijgen — rustig, maar huid: neen, en nog eens neen.

Want als inzender, volkomen terecht opmerkt: „leden van de partij hebben krachtens hun lidmaat-schap te handelen“, dan zeg ik: zeker, zeker, ze heb-ben elk oogenblik in meer of minder verband met AL hun lidmaatschappen te handelen, dus ook krachtens hun kerklidmaatschap. Als A.R. partij-instanties de A.R. Jongeren-Studieclubs „een handleiding“ van prof. mr I. A. Diepenhorst op tafel legt, die in punten van fundeering de belijdenis tegen zich heeft, moeten we dan maar wachten met getuigen tot eerst het „terrein“ waarop de fout begaan is, afgetast is? Is dat de logica van het „organisatorische“? Ik geloof het niet. Want wie als gereformeerde „organisatorisch“ denkt, die beginne bij het begin, en daarom bij de „organisatie“ die het EERST van alle ons „licht“ geven kwam, de kerk. Hij herinnere zich, dat hij de kerk beloofd heeft voor alle kringen, waarin hij op mocht treden te eeniger tijd, de belijdenis hoog te houden en vast te houden. Als nu een redacteur van een partijblad, of een hoogleraar van een universiteit, of een leidraad-schrijver van een politieke organisatie, of een vrijge-

POPULAIR-WETEN- SCHADDELIJKE SCHETSEN

OM HET HART DER REFORMATIE, XII.

Het woord bevat alle beloften Gods, en het geloof neemt ze alle aan. De inhoud van het woord is Christus, de gansche Christus.....

Dr H. Bavinck.

Verscheen eerst Scholte in een onderling op het publieke strijdtooneel, onmiddellijk daarna doet De Cock hetzelfde. Bij T. E. Mulder te Veendam ver-scheen namelijk, eveneens in 1837: „Eene korte Verklaring van den Kinderdoop; in Vragen en Antwoorden..... door Derk Derks Druk-ker; onderling bij de Gereformeerde gemeente te Grootgast, woonachtig te Strobos. Met eene voorrede van den WelEerw. Zeergel. Heer H. de Cock, Gerefor-meerd Leeraar onder 't kruis“.

Het is een niet bijzonder fraai gestelde en gespelde brochure, waarin in 16 bladzijden de gehele kwestie van verbond en doop wordt afgehandeld. De Cock schreef er de volgende „Voorrede“ in:

„Dit werkje van den Eerz. onderling D. D. Drukker bewijst wederom bij vernieuwing dat het over het ge-heel den kindkens gegeven is te verstaan de verborgen-heden van het koninkrijk der hemelen, die den wijzen en verstandigen verborgen zijn. Het kan strekken tot een tegengift tegen de dwalende gevoelens van hen die in onze dagen Labadie en de Independenten der 17de eeuw doen herleven, en meenen dat de be-lofte Gods zich alleen uitstrekt tot het kroost van de naastgeloovige ouders, en die daardoor een half Men-nistendom wederom wenschen in te voeren in plaats van de gezonde leere en practijk onzer vaderen. Met welke bede, tot heil voor Gods kerk ik dit ook aan-bevele, als begerende te blijven in het voetspoor onzer vaderen, die door Gods genade in de rechte wegen heb-ben leeren wandelen. Amen“.

We willen ook nu weer de gedachten van Drukker zoo objectief mogelijk weergeven.

Allereerst over:

HET VERBOND.

Drukker geeft zijn kijk op het verbond weer, als hij de bekende uitspraak van den Catechismus, dat de kinderen gedoopt moeten worden, omdat zij al zoowel als de volwassenen in Gods verbond en in zijn ge-meente begrepen zijn, gaat verklaren.

Wat beteekent deze zinsnede? Wat is speciaal de beteekenis van het „al zoowel als“?

Drukker beweert hieromtrent, dat de Catechismus

nu met deze woorden niet wil zeggen, dat de kinde-ren „op diezelfde wijze als de volwassene in Gods ver-bond begrepen“ zijn. Ze willen z.i. niets meer zeggen, dan dit, dat niet alleen de volwassenen, maar ook de kinderen in het verbond begrepen zijn.

Wanneer we evenwel vragen: op welke wijze zijn nu de volwassenen en de kinderen in dat verbond opgenomen, dan moeten we zeggen „elk op zijn manier“. „Onze kinderen“, aldus Drukker, zijn na-melijk geen „eigenlijke bondgenooten“ in het „onver-anderlijk verbond“, „waaruit geen waarachtig bond-genoot immer kan uitvallen“. Wanneer dan van hen toch verklaard wordt, dat zij in het verbond begrepen zijn, beteekent dat, dat God, „in dat verbond aan onze kinderen (heeft) gedacht en der gemeente voor die kinderen groote beloften gedaan“ heeft, toen Hij in „Gen. 17:7 zeide: „o m U t e z i j n t o t e e n G o d e n u w e n z a d e n a u“.“)

Deze uitdrukkingen zeggen op zichzelf nog niet veel. Ze maken de positie van de kinderen in het verbond allesbehalve duidelijk. Daarom is het van belang na te gaan hoe Drukker zijn gedachten verder uitwerkt.

Dat doende wijst hij erop, dat God blijkens Gen. 15 vs. 18 met Abraham's vleeschelijk zaad een verbond gemaakt heeft aangaande Kanaän, zeggende: uwen zade heb ik dit land gegeven. God heeft eerst met Abraham Zijn onveranderlijk genadeverbond opge-richt. Dit strekt zich uit tot alle ware geloovigen en tot die alleen. Maar daarna richtte de Heere dat an-dere verbond op, dat Abrahams gansche vleeschelijke zaad omvatte. Het eerst genoemde genadeverbond is „de grond“ van het tweede met Abraham gesloten verbond. Door dit tweede verbond nu werd „de open-baring en bedeeeling van het genadeverbond tot Abrahams en zijn huis bepaald“. „Op dezelfde wijze“ nu als „Abrahams vleeschelijke zaad“ in het verbond was, zijn nu de kinderen der geloovigen in Gods verbond begrepen.¹⁾

Om zijn bedoeling te verduidelijken gebruikt Druk-ker het beeld van het huwelijk. Een man, een vrouw, hun voór-kinderen en dienstboden kunnen „in het hu-welijks verbond in de huishouding begrepen zijn“, niet dat zij alle bondgenooten van het huwelijks verbond en op diezelfde manier in dat huisgezin zouden zijn, maar elk is daarin begrepen op zijn manier, de vrouw als een eigenlijk bondgenoot en eigenlijk lid, dat zoo-lang zij en de man leeft daar niet uit kan gaan, maar de anderen zijn daarin als kinderen en dienstboden op eene andere manier begrepen.“)

Dat betoog is allerminst duidelijk! Waarop ziet het als Drukker schrijft, dat volwassenen en kinderen niet op dezelfde wijze in het verbond begrepen zijn? Zijn de beide categorieën niet gelijk ten opzichte van de verbondsbepaling, zooals deze in duidelijke woorden door God wordt gesproken; of bedoelt Druk-

ker, dat ze niet aan elkaar gelijk zijn als we letten op de vervulling daarvan? Wat bedoelt hij met zijn typeering van het verbond als onverander-lijk? De inderdaad onveranderlijke structuur van het verbond? Of wil hij het „breken“ en „vernietigen“ van het verbond door de bondelingen loochenen? Zijn er inderdaad door God met Abraham twee verbonden gesloten? En wat beteekent het in con-creto, dat God in het verbond aan de kinderen des ver-bonds heeft „gedacht“? En wat is de inhoud van de groote beloften, welke God aan de gemeente voor haar kinderen heeft „gedaan“? Zooveel vragen, zooveel duisternissen! Bovendien is het door hem gekozen beeld al zeer ongelukkig. Inderdaad vergelijkt God het door Hem met Zijn volk gesloten verbond dikwijls met een huwelijk. God is dan de „man“ en het volk de „vrouw“ of de „bruid“. Maar Drukker spreekt over voór-kinderen en dienstboden! Deze zijn toch zeker nooit op eenigerlei wijze in het huwelijk van de in het beeld genoemde man en vrouw opge-nomen! Noch eigenlijk, noch oneigenlijk! Zij behoren wel in het door het huwelijk ontstane huisgezin. Maar een huwelijk is een heel andere gemeenschap dan een huisgezin. Juist in het punt waar het op aan komt zeg! dit beeld dus niets.

DE KERK.

De Kerk omschrijft Drukker als „het ligchaam van alle ware begenadigden die door den H. Geest, in het geloof met Christus en elkanderen op het allernauw-ste vereenigd zijn.“)

Ze is de gemeente „die uit ware geloovigen als ware leden bestaat, met welke God zijn verbond heeft opgericht.“)

De kinderen zijn ook in die gemeente begrepen, maar „de meening is niet dat alle kinderen eigenlijk gezegd leden der gemeente zouden zijn, dewijl zij dan den H. Geest moeten hebben. Rom. 8 vs 9 en nimmer weer onbekeerd konden worden, maar zij zijn daarin begrepen als kinderen der gemeente, waaromtrent God der gemeente groote be-lofte heeft gedaan; in dien zin zegt Petrus, Hand. 3:25, gij lieden zijt kinderen der Propheten en des verbonds dat God met onze vaderen opgericht heeft, zeggende tot Abraham, in uwen zade enz.“)

Ten aanzien van de kerk verlaat Drukker, zoo schrij-vend, geheel en al den weg des Woords, den weg der geopenbaarde dingen. Hij wil het onmogelijke kunst-stuk verrichten van het kiezen van een standpunt, dat hij niet kennen en dus ook niet bereiken kan. In plaats van te gaan staan in de kerk, welke midden in de historie leeft en strijdt, de kerk welke volgens de belijdenis „lichtelijk te kennen“ is, grijpt hij naar het onkenbare en ongrijpbare.

Drukker verzeilt aldus doende in een fataal subjec-tivisme dat — zooals we straks wel zullen zien — ook op andere wijze in zijn artikel aan den dag komt.

¹⁾ p. 10. ²⁾ p. 14 ³⁾ p. 11.

⁴⁾ p. 3. ⁵⁾ p. 3. ⁶⁾ p. 11.

stelde van
lijk te kor-
dan hande-
in strijd m
organisati-
lijke belof-
In deze
nees en pe-
zouden he-
er alles va-
lijk aan).
risch! He-
en alle an-
zoo man-
den aan-
bij dezen e-
woord een
de synodo-
risch, toen
droef ding-
op elkand-
ook in hes-
zender. A-
menschen
eus waren
denis. En
PUBIEK
lectuur op-
kunnen ke-
hun meent-
en de bed-
we allema-
ben in
dát pu-
liczen;
die be-
te make-
vereinig-
confession-
secundaire
vereëne-
Voorzoo-
cipieelen -
misdaad, -
in deze ver-
dat wij he-
ons dus in

Wannee-
ren kenne-
wat hij z-
zich aan-
twee sac-
wezen“,
den“ heb-
De best-
bond“.)
God aan l-
overenste-
lei verbon-
snijden is
sche borg-
nade en z-
beteekenis
tweede ve-
Daar de
de beaand-
beaandij-
De doop-
ren aan d-
te verzeg-
gedaan h-
nis“.)
van Jezus
gewasch-
Anders ge-
eene belo-
uit kracht-
schuld en
anders ge-
het ligcha-
velen de
alle te zij-
deze cons-
diend is sl-
Drukker's
nadigden.

Zooals i-
de doop -
opvatting.
De besn-
ment „vo-
zonder, h-
werd, noch
het gespri-
daan“. Ze
aan wien
sacrament

⁷⁾ p. 1.
¹²⁾ p. 7. ¹³⁾